

รายงานผลการสำรวจ

ความคิดเห็นครูเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

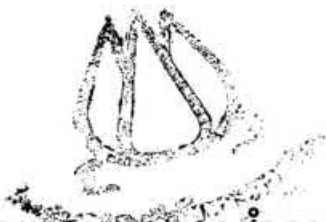

กองวิจัยทางการศึกษา

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

2544

รายงานผลการสำรวจ

ความคิดเห็นครูเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กองวิจัยทางการศึกษา

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

2544

รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นครูเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2544

จำนวน 1,000 เล่ม

ISBN 974-269-0812

เอกสารกองวิจัยทางการศึกษาอันดับที่ 274/2544

จัดพิมพ์และเผยแพร่ กองวิจัยทางการศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ถนนราชดำเนินนอก

เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 02-2829862 ต่อ 701, 702

โทรสาร 02-2812602

<http://www.moe.go.th>

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2249 ถนนลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง

เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310

โทรศัพท์ 02-5383033

คำนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2540 กำหนดให้มีการจัดการศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา กรมวิชาการจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดทำโครงการวิจัยเรื่องกระบวนการจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยที่สอดคล้องกับท้องถิ่น เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการและการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารฉบับนี้เป็นผลการดำเนินงานของกิจกรรมหนึ่งในโครงการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนทั่วประเทศ 39 จังหวัด จำนวน 25,214 คน ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ที่ควรมีบทบาทในการจัดทำหลักสูตร ระยะเวลาในการจบหลักสูตร และยุทธวิธีการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีคณะผู้วิจัยจังหวัด ซึ่งเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา และกรมอาชีวศึกษา ของจังหวัดกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และเขียนรายงานเป็นรายจังหวัดส่งมายังกรมวิชาการ เพื่อทำการวิเคราะห์ และสรุปผลในภาพรวม

กรมวิชาการขอขอบคุณ คณะผู้วิจัยจังหวัดที่ได้ร่วมดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลในรายจังหวัด ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ส่งผลให้งานสำเร็จลุล่วงและสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของไทยต่อไป

(นายประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์)

อธิบดีกรมวิชาการ

สรุปย่อ

ชื่อโครงการ การสำรวจความคิดเห็นครูเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปีที่สำรวจ 2542

ผู้รับผิดชอบ นางชลลดา จิตติวัฒนพงศ์ และคณะ

สรุปผล

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมวลประสบการณ์ที่ทุกส่วนของสังคมพึงมีส่วนร่วมในการจัดให้ในการจัดให้เยาวชนทุกคนของชาติได้รับการศึกษาอบรมไม่น้อยกว่าสิบสองปีตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 43 ดังนั้น กระบวนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรมวิชาการ จึงได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องมาทุกขั้นตอน

การสำรวจความคิดเห็นครูเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นครูต่อสาระของหลักสูตรและการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เทศบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมสามัญศึกษา และกรมอาชีวศึกษา จำนวน 10,261 คน 10,082 คน และ 4,871 คน ตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 25,214 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น และสุ่มอย่างง่ายจากครูผู้สอนในระดับดังกล่าวทั่วประเทศ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด เก็บรวบรวมข้อมูลโดย คณะนักวิจัยของกรมวิชาการและของจังหวัด วิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายจังหวัด รวม 39 จังหวัด

และวิเคราะห์ภาพรวมทั่วประเทศ รายงานฉบับนี้นำเสนอเฉพาะภาพรวมทั่วประเทศ ซึ่งกรมวิชาการวิเคราะห์ภาพรวม และสรุปผลการสำรวจดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นครูต่อสาระของหลักสูตร

ผลการสำรวจพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80 ขึ้นไป) มีความเห็นดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1.1 หลักสูตรแกนกลาง ควรประกอบด้วย 8 กลุ่มวิชา/วิชา ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะและจริยศึกษา และการทำงาน และอาชีพ

1.2 หลักสูตรท้องถิ่น เป็นการให้สถานศึกษาหรือเขตพื้นที่ การศึกษาจัดทำเนื้อหาสาระเพิ่มเติมใน 4 กลุ่มวิชาของหลักสูตรแกนกลาง คือ ภาษาอังกฤษ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะและจริยศึกษา และการทำงาน และอาชีพ

2. ผู้จัดทำหลักสูตร ส่วนกลางกำหนดสาระที่จำเป็นต้องเรียนรู้ และ มาตรฐานการเรียนรู้ของทั้ง 8 กลุ่มวิชาในหลักสูตรแกนกลาง และจัดทำ เนื้อหาสาระใน 4 กลุ่มวิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และสังคมศึกษา ส่วนเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้ที่มีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นผู้เพิ่มเติมเนื้อหาสาระ 4 กลุ่มวิชา ของหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น

3. ระยะเวลาการจบหลักสูตร หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เวลาในการศึกษา 12 ปี แต่ผู้เรียนอาจใช้เวลามากหรือน้อยกว่าที่กำหนดไว้ ได้ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน

ความคิดเห็นครูต่อการนำหลักสูตรไปใช้

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80 ขึ้นไป) มีความเห็นว่า การนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ให้ได้ผลนั้น ควรมีการพัฒนาใน 4 ด้านหลัก คือ การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ปรับปรุงระบบการบริหาร การจัดการศึกษาให้เข้มแข็ง ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ และปรับปรุงระบบการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งเสนอกลยุทธ์การพัฒนาในแต่ละด้านได้ด้วย นอกจากนี้ ควรมีผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในระหว่าง การดำเนินงานการนำหลักสูตรไปใช้ และควรมีการทดลองใช้หลักสูตรก่อนใช้จริงอย่างน้อย 1 ปี

Summary

Research title : A survey of Teachers's view Regarding the Basic Education Curriculum

Year : 1999

Researcher : Mrs. Chollada Chittiwatanapong and staff

Conclusion

Basic Education Curriculum consists of experience compilations should participate in providing Thai children to receive not less than twelve-year basic education as stated in Article 43 of the 1997 Kingdom of Thailand's Thai National Constitution (DCID) has implemented the curriculum development process by listening to concerned people's opinions in every step.

The objectives of this survey were to investigate teachers's view on the content of the curriculum and effectively using the basic education curriculum relevant to the context of the Thai society. The sample group consisted of 25,214 teachers all over the country (10,261 of the primary education level, 10,082 of the secondary education level and 4,871 of the primary vocational certificate) under the jurisdiction of the Office of the National Primary Education, the municipality, the Department of General Education, and the Department of Vocation Education respectively, using stratified random sampling and simple random sampling techniques. The research tool employed was a set of close-ended

questionnaires. The data were collected through co-operation with the provincial researchers and the DCID. The data were analysed by each province, (totaling 39 provinces) and the overall picture for the whole country was also determined. This paper presents only the overall picture of the country as analysed by the DCID. The research results are as follows :

A. Teacher's opinion towards the contents of the curriculum

The research findings revealed that most of the teachers (more than 80%) agreed that

1. The contents of basic education curriculum should consist of two parts as

1.1 Core curriculum should comprise of 8 subjects namely; Thai, Mathematics, Science and Technology, Social Studies, English, Health and Physical Education, Art and Moral Education, and Work and Career Education.

1.2 Local curriculum, in accord with the core curriculum, educational institutions and educational service areas shall be responsible for prescribing curricular substance in order to fulfill the four subject areas of the core curriculum, namely English, Health and Physical Education, Art and Moral Education, and Work and Career Education.

2. Curriculum makers

The central agency shall determine learning strand and standards of the eight subject areas of the core curriculum as well as shall prescribing the four subject areas which are

Mathematics, Thai Language, Science and Technology, and Social Studies ; the education service areas, including both government and private sectors, shall fulfill the substance of the four subject areas of the local curriculum relevant to the locality.

3. The time for finishing the courses

The curriculum should allow learners to study approximately 12 years; however, Learners may finish the courses earlier or later than the required time but within the same standard.

B. Teachers's suggestions on curriculum implementation

Most of the teachers (more than 80%) agreed that in order to implement the basic education curriculum effectively, it is necessary to develop the following aspects : 1) Personnel concerned at all levels. 2) Educational management system. 3) Learning management process. 4) Learning assessment and evaluation system. Strategies for developing each aspect were suggested as well. Moreover, they also agreed that advisors are necessary during the curriculum implementation and that there should be at least one year try-out before actually enforcing the new curriculum.

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
สรุปย่อ	
ความนำ	1
วัตถุประสงค์ของการสำรวจ	3
ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	3
เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ	6
วิธีดำเนินการสำรวจ	9
- การคัดเลือกคณะผู้วิจัยจังหวัด	9
- การประชุมปฏิบัติการคณะผู้วิจัยจังหวัด	10
- การเก็บรวบรวมข้อมูล	11
การวิเคราะห์ข้อมูล	11
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	11
- ความคิดเห็นครูเกี่ยวกับสาระและกระบวนการพัฒนา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	12
- ความคิดเห็นครูเกี่ยวกับการนำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้	14
สรุปผลการสำรวจ	18
- องค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	18
- ผู้จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	19
- ระยะเวลาการจบหลักสูตร	20
- การทดลองใช้หลักสูตร	20
- การนำหลักสูตรไปใช้	20
อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	22
บรรณานุกรม	25

ภาคผนวก

ตารางที่ 1	รายชื่อคณะผู้วิจัยจังหวัด	27
ตารางที่ 2	ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง	29
ตารางที่ 3	ร้อยละของความคิดเห็นครูต่อสาระของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน	30
ตารางที่ 4	ร้อยละของความคิดเห็นครูต่อการนำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้	33

ความนำ

สภาพสังคมไทยแต่เดิมเป็นสังคมเกษตรกรรมที่มีข้าวปลาอาหารบริบูรณ์ มีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย สุขสบาย ต่อมาประเทศมีการพัฒนาที่มุ่งเน้นความเจริญทางวัตถุทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศถูกปรับเปลี่ยนจากเศรษฐกิจการเกษตรมาสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรม ส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยที่มีสภาพแบบเรียบง่ายนั้นปรับเปลี่ยนไปเป็นการดำเนินชีวิตในรูปแบบสมัยใหม่อันเกิดจากอิทธิพลของกระแสโลกจากตะวันตก โดยเฉพาะในช่วงปี 2538 -2539 มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทยอย่างที่เราเรียกกันว่า เศรษฐกิจฟองสบู่ (Bouble Economic) ซึ่งกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนไทยอย่างชนิดพลิกฝ่ามือ ประกอบกับแนวคิดที่มุ่งให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และยิ่งเป็นการเพิ่มความเข้มข้นขึ้นเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2540 มาตรา 43 กำหนดให้สิทธิของบุคคลเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การศึกษาเป็นกิจกรรมพื้นฐานของมนุษย์ ในสังคม ซึ่งสังคมจะดำรงอยู่ได้ต้องมีการถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ สู่คนรุ่นใหม่ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้มีคุณภาพ มีคุณค่า และสามารถดำรงรักษาประเทศให้คงอยู่อย่างมีคุณภาพทัดเทียมนานาประเทศได้ ผลการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมา ยังพบจุดอ่อนในหลายๆ ด้าน กระแสสังคมไทยในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ผนวกกับผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกันว่า ควรเพิ่มความสามารถของเด็กไทยในหลายวิชาให้สูงขึ้น ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ควรปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งที่นักเรียนเป็นสำคัญ ควรจัดกิจกรรมที่เน้นการคิดมากกว่าการจำ ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าการฟัง

คำบรรยายเพียงอย่างเดียว และที่สำคัญที่สุดคือเป้าหมายของการเรียนรู้นั้น ควรให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้จากหลากหลายสาขาวิชา จากการฝึกทักษะการทำงาน และนำความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และของสังคมให้ดีขึ้น

ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ชัดเจนว่าเป็นการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของการศึกษาแต่ละระดับ (มาตรา 23) และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (มาตรา 22) การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (มาตรา 10 วรรคแรก) ทั้งนี้ ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้มีเอกภาพด้านนโยบายหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 9) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8) และในบทเฉพาะกาลกำหนดให้มีการดำเนินการออกกฎกระทรวงเพื่อให้มีการจัดทำการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับจากวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของชาติจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมกับศึกษาแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการสำรวจความคิดเห็นครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจากครูทั่วประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์การนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ให้สอดคล้องกับสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการสำรวจ

การสำรวจครั้งนี้ เพื่อศึกษาความคิดเห็นครูต่อสาระของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ให้ สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

ประชากร

ประชากรที่ทำการสำรวจ เป็นครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เทศบาล สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมสามัญศึกษา และกรมอาชีวศึกษา ทั่วประเทศ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการสำรวจได้จากการสุ่มจากประชากรแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ สถานศึกษา และครูผู้สอน จนได้จำนวนครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจาก 39 จังหวัด 152 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 29,250 คน ตามขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

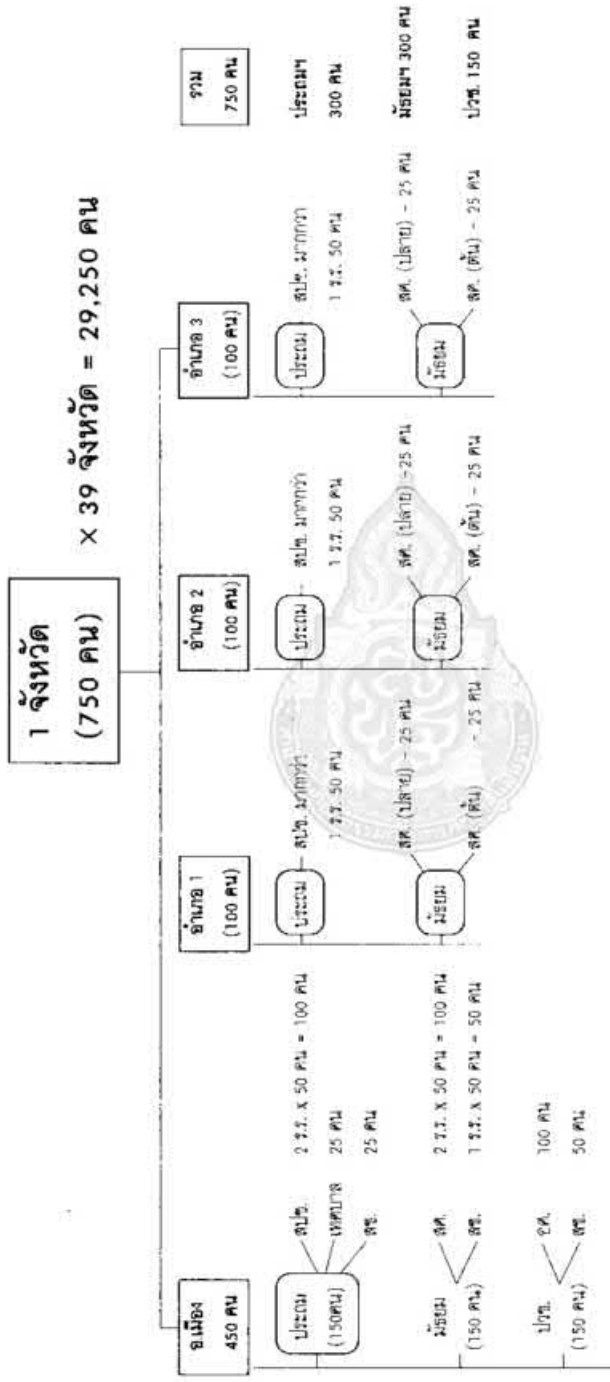
1. กลุ่มตัวอย่างจังหวัด ผู้วิจัยของกรมวิชาการเป็นผู้ดำเนินการสุ่ม กลุ่มตัวอย่างจังหวัดจาก 75 จังหวัดใน 12 เขตการศึกษา โดยการสุ่มอย่างง่าย ใช้สัดส่วน 1 ต่อ 2 ได้จำนวน 38 จังหวัด รวมกรุงเทพมหานคร เป็น 39 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม ปทุมธานี สมุทรสาคร ปัตตานี นราธิวาส สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช ภูเก็ต ตรัง กระบี่ ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม ลพบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร เชียงราย ลำปางแพร่ น่าน สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู อุบลราชธานี มหาสารคาม นครพนม อำนาจเจริญ นครราชสีมา ชัยภูมิ จันทบุรี ตราด นครนายก สระแก้ว และกรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่างอำเภอ คณะผู้วิจัยจังหวัดแต่ละจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการสุ่มอำเภอ โดยการใช้เกณฑ์จังหวัดละ 4 อำเภอ ซึ่งเจาะจงให้ทุกจังหวัดเลือกอำเภอเมือง 1 อำเภอ และสุ่มอำเภออื่นๆ อีก 3 อำเภอ (ยกเว้นจังหวัดที่มีไม่ถึง 4 อำเภอ ให้เก็บทุกอำเภอ) รวมทั้งสิ้น 152 อำเภอ

3. กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาและครูผู้สอน คณะผู้วิจัยจังหวัดแต่ละจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการสุ่มสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา เทศบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมสามัญศึกษา และกรมอาชีวศึกษา เพื่อให้ได้จำนวนครูผู้สอนให้สังกัดต่างๆ ข้างต้นจากอำเภอเมือง ประมาณ 450 คน และครูผู้สอนจากอำเภออื่นๆ อีก 3 อำเภอๆ ละประมาณ 100 คน รวมจำนวนครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประมาณ 750 คน ต่อจังหวัด แยกเป็นระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ระดับละ 300 คน และระดับปวช. 150 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนทั่วประเทศที่ได้รับแบบสอบถามทั้งสิ้น 29,250 คน ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างระดับสถานศึกษา ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

หมายเหตุ	1	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
อช.	2	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกชน
อศ. (บ้าน)	3	โรงเรียนสังคีตกรมสามัญศึกษา และเปิดสอนชั้นสูงสุดระดับ ม. 3
อศ. (ปาลาน)	4	โรงเรียนสังคีตกรมสามัญศึกษา และเปิดสอนชั้นสูงสุดระดับ ม. 6
อศ.	5	กรมสามัญศึกษา
อศ.	6	กรมอาชีวศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้คือ แบบสำรวจความคิดเห็นครู จำนวน 1 ฉบับซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยผ่านการตรวจสอบความตรงจากผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร (นางมัลลิกา นิตยาพร) ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา (นางสาวอรุณศรี อนันตรศิริชัย) และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการวัดและประเมินผลของกรมวิชาการ (นางอรนุช ธีรทิป)

เนื้อหาของเครื่องมือ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอน และระดับชั้นที่สอนมากที่สุด

ตอนที่ 2 ความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยข้อคำถามรวม 7 ประเด็นหลักๆ คือ

1. ควรกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไร
2. โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร
3. หลักสูตรแกนกลางควรประกอบด้วยวิชา/กลุ่มวิชาใด
4. ส่วนกลางควรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำกลุ่มวิชาใด
5. สถานศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษาควรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำกลุ่มวิชาใด
6. สัดส่วนของผู้ที่ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรที่สถานศึกษา/เขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบเป็นเท่าใด
7. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานควรหรือไม่ที่จะให้มีการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง

ตอนที่ 3 เป็นความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้

เนื้อหาสาระของแบบสำรวจข้อที่ 3 ประกอบด้วยยุทธวิธีหลักๆ 4 ประการ ได้แก่

1. การพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. การพัฒนาระบบการบริหารการจัดการศึกษาของรัฐให้เข้มแข็ง
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด
4. การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่หลากหลายและเป็นธรรม

เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยังอยู่ในระหว่างการพัฒนา และยังมีได้มีการเผยแพร่ เพราะต้องกำหนดสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเพิ่งผ่านการรับรองเป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 ดังนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ต้องศึกษามาตราต่างๆ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะพิจารณาให้ต้องห้ก่อนตอบคำถามในแบบสอบถาม ทั้งนี้ ได้คัดลอกข้อความมาตรา 27 และ 23 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สาระของหลักสูตร และหน้าที่ของผู้จัดทำหลักสูตรตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2542 แล้ว รวมถึงได้จัดทำนิยามศัพท์เฉพาะบางคำเพื่อให้เข้าใจตรงกันไว้ในแบบสำรวจ

คำนิยามศัพท์

ก. คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในแบบสำรวจ

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา
2. หลักสูตรแกนกลาง หมายถึง หลักสูตรระดับชาติที่เขียนไว้กว้างๆ และบรรจุสาระจำเป็นที่ทุกคนในชาติต้องเรียนรู้เหมือนกัน เพื่อ

ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนการศึกษาต่อ

3. หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่ได้จากการปรับหลักสูตรระดับชาติมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

4. ระบบเอ อาร์ ซี หมายถึง ระบบวิธีการกำหนดตำแหน่งที่ยึดวิทยฐานะความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญของผู้ดำรงตำแหน่งเป็นหลักในการกำหนดตำแหน่งและการรับเงินเดือน ซึ่งมักนิยมให้พิจารณาตำแหน่งทางวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา เช่น การกำหนดตำแหน่งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ เป็นต้น

5. ค่าใช้จ่ายต่อหน่วย (unit cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพในการควบคุมผลผลิต

ข. คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในรายงาน

1. ครูประถมศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนที่ใช้เวลาสอนระดับชั้นประถมศึกษามากที่สุด ในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ครูมัธยมศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนที่ใช้เวลาสอนระดับชั้นมัธยมศึกษามากที่สุด ในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ครูประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ย่อว่า ครู ปวช.) หมายถึง ครูผู้สอนที่ใช้เวลาสอนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพมากที่สุด ในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. คณะผู้วิจัยจังหวัด หมายถึง ครูผู้สอนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นคณะร่วมวิจัยกับกรมวิชาการจากผู้บริหารสถานศึกษาใน 38 จังหวัด ตามเกณฑ์ที่กรมวิชาการกำหนด

วิธีดำเนินการสำรวจ

ก. การคัดเลือกคณะผู้วิจัยจังหวัด

การสำรวจความคิดเห็นครูครั้งนี้ กรมวิชาการได้ขอความร่วมมือจากสถานศึกษาทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่มีความพร้อมหรือค่อนข้างพร้อมทางด้านบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย และผู้บริหารยินดีให้ความร่วมมือและเป็นผู้คัดเลือกคณะผู้วิจัยร่วมกับกรมวิชาการด้วยการพิจารณาว่าผู้ได้รับการคัดเลือกควรเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยหรือสถิติ หรือเคยทำวิจัยมาก่อน จึงมีผู้วิจัยจากสถานศึกษาระดับละ 1 คนต่อจังหวัด รวมทั้งสิ้น 114 คน (38 จังหวัด $\times$ 3 ระดับ $\times$ 1 คน) จากเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียน ดังนี้

1. สถานศึกษาระดับประถมศึกษา กำหนดให้เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาอันได้แก่ อนุบาลประจำจังหวัด หรือโรงเรียนอื่นในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่มีบุคลากรตามคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น จังหวัดละ 1 โรงเรียน

2. สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา กำหนดให้เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งเคยเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดชายหรือหญิง หรือเป็นที่ตั้งของสหวิทยาเขตหรือโรงเรียนอื่นที่มีบุคลากรตามคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น จังหวัดละ 1 โรงเรียน

3. สถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กำหนดให้เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษา หรือวิทยาลัยเทคนิค หรือศูนย์อบรมที่มีบุคลากรตามคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น จังหวัดละ 1 โรงเรียน

ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากสถานศึกษาแต่ละแห่งดังที่กล่าวมาข้างต้น จังหวัดละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 114 คน เรียกว่า “คณะผู้วิจัยจังหวัด” (รายนามดังในภาคผนวกตารางที่ 1) เป็นคณะผู้วิจัยของแต่ละจังหวัดกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินงานร่วมกับกรมวิชาการ โดยมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. ศึกษาการทำงานทุกขั้นตอน และศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ ให้เข้าใจชัดเจนทั้งในประเด็นคำถาม และวิธีบริหารเครื่องมือ

2. จัดทำสำเนาเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจจากต้นฉบับที่กรมวิชาการจัดทำให้ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดที่รับผิดชอบ

3. เก็บรวบรวมข้อมูลในจังหวัด โดยคณะผู้วิจัยจังหวัดร่วมมือกันวางแผนและดำเนินการร่วมกันตามแบบแผนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่กรมวิชาการกำหนดในแผนภาพที่ 1

4. วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานเฉพาะจังหวัดที่คณะผู้วิจัยจังหวัดรับผิดชอบ และให้ส่งผลการวิเคราะห์ตามกรอบที่กรมวิชาการกำหนดในรูปเอกสาร 1 ฉบับ และในรูปแผ่นดิสก์ถึงกรมวิชาการภายใน 15 ตุลาคม 2542

สำหรับกรุงเทพมหานคร นักวิชาการจากกรมวิชาการเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดในภาพรวมทั้งประเทศ 39 จังหวัด

ข. การประชุมปฏิบัติการคณะผู้วิจัยจังหวัด

กรมวิชาการได้ดำเนินการจัดประชุมปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน : เทคนิคการสำรวจความคิดเห็นครู ระหว่างวันที่ 2 - 3 กันยายน 2542 โดยมีเป้าหมาย 2 ประการคือ 1) เพื่อให้คณะผู้วิจัยจังหวัดรับทราบแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานและสามารถเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเขียนรายงานผลการสำรวจในความรับผิดชอบของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) คณะผู้วิจัยจังหวัดมีแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติงานตามกำหนดเวลา กิจกรรมประชุมประกอบด้วย การบรรยาย เรื่อง เทคนิคการวิจัยเชิงสำรวจ และอภิปรายเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานตามกรอบการเขียนรายงานของกรมวิชาการ

ค. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ระยะเวลา คณะผู้วิจัยทั้ง 39 จังหวัดเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมกันและให้แล้วเสร็จภายในสัปดาห์ที่ 3 ของเดือนกันยายน 2542

2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน

1) ขั้นตอนเตรียมการ

- นัดหมายสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างล่วงหน้า
- จัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล จากต้นฉบับของ กรมวิชาการ
- จัดทำแบบสำรวจให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2) ขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1) ทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสำรวจด้วยความเต็มใจ

2.2) ให้เวลาแก่กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสำรวจ อย่างน้อย 1 ชั่วโมง

2.3) ตรวจสอบความครบถ้วนของการตอบทุกข้อย่อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดด้วยค่าร้อยละ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC โดยกรมวิชาการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมทั่วประเทศ และคณะผู้วิจัย จังหวัดเป็นผู้ดำเนินการในส่วนที่รับผิดชอบรายจังหวัดตามรูปแบบที่เห็น สอดคล้องร่วมกันจากการประชุมปฏิบัติการ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การสำรวจความคิดเห็นจากครูผู้สอน 39 จังหวัด จำนวน 29,250 คน ได้รับแบบสำรวจความคิดเห็นครูที่ส่งกลับคืน รวมทั้งสิ้น 25,214 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.20 ของผู้ที่ได้รับแบบสำรวจทั่วประเทศ สรุปลักษณะ กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีดังนี้ (ดูตารางที่ 2) กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่

เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 67.4) มีอายุระหว่าง 31-50 ปี (ร้อยละ 72.1) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 86.9) มีประสบการณ์การสอนเกิน 10 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 71.8) กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนทั้ง 3 ระดับ แยกเป็น ครูประถมศึกษา จำนวน 10,261 คน (ร้อยละ 40.7) ครูมัธยมศึกษา จำนวน 10,082 คน (ร้อยละ 40.0) และครู ปวช. 4,871 คน (ร้อยละ 19.3) ได้ให้ความเห็นต่อหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ (ดูตารางที่ 3 และ 4 ในภาคผนวก) ดังต่อไปนี้

ก. ความคิดเห็นครูเกี่ยวกับสาระและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการสำรวจความคิดเห็นของครูกลุ่มตัวอย่างจากทั่วประเทศ จำนวน 25,214 คน การวิเคราะห์ข้อมูลในรายจังหวัดได้จัดกระทำการแยกวิเคราะห์ตามลักษณะตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอน ระดับชั้นที่สอน และที่ตั้งโรงเรียน แต่ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะภาพรวมเท่านั้น (ดูตารางที่ 3 ในภาคผนวก) ผลการวิเคราะห์พบว่า ครูผู้สอนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.9-98.3) เห็นด้วยกับทุกสาระและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังต่อไปนี้ (ซึ่งได้แสดงค่าร้อยละที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยไว้ท้ายข้อความ)

1. การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการทดลองใช้หลักสูตรก่อนประกาศใช้จริง 1 ปี (ร้อยละ 93.6)
2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ 12 ปี คือตั้งแต่ ป. 1-ม. 6 (ร้อยละ 87.3)
3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเปิดโอกาสให้เรียนตามความสามารถ ซึ่งอาจใช้เวลาเรียนมากกว่า 12 ปี หรือน้อยกว่า 12 ปีก็ได้ ภายใต้อาัตรฐานเดียวกัน (ร้อยละ 84.9)
4. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรแบ่งเป็นหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรท้องถิ่น (ร้อยละ 91.0)

5. สัดส่วนที่เหมาะสมของหลักสูตรแกนกลางต่อหลักสูตรท้องถิ่น ควรเป็นไปตามธรรมชาติของวิชา (ร้อยละ 93.5)

6. หลักสูตรแกนกลาง ควรประกอบด้วย 8 กลุ่มวิชา ดังนี้

6.1 ภาษาไทย (ร้อยละ 98.3)

6.2 คณิตศาสตร์ (ร้อยละ 98.1)

6.3 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 97.8)

6.4 ภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 96.7)

6.5 สังคมศึกษา (ร้อยละ 96.7)

6.6 สุขศึกษาและพลศึกษา (ร้อยละ 94.6)

6.7 ศิลปะ (ซึ่งรวมนาฏศิลป์ ดนตรี) และจริยศึกษา (ร้อยละ 91.5)

6.8 การงานและอาชีพ (ร้อยละ 90.1)

7. ส่วนกลาง ควรเป็นผู้จัดทำเนื้อหาสาระและกำหนดมาตรฐาน การเรียนรู้ของวิชา/กลุ่มวิชาที่มีเนื้อหาสาระที่ยืดหยุ่นน้อย 4 กลุ่มวิชา ได้แก่

7.1 คณิตศาสตร์ (ร้อยละ 92.7)

7.2 ภาษาไทย (ร้อยละ 91.4)

7.3 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ร้อยละ 89.9)

7.4 สังคมศึกษา (ร้อยละ 84.9)

8. เขตพื้นที่การศึกษา ควรเป็นผู้เติมเต็มสาระหลักสูตรที่ส่วนกลาง จัดทำสาระที่จำเป็นต้องเรียนรู้ และกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้หลักๆ ให้ ได้แก่

8.1 การงานและอาชีพ (ร้อยละ 91.9)

8.2 ศิลปะ (ซึ่งรวมนาฏศิลป์ ดนตรี) และจริยศึกษา (ร้อยละ 91.3)

8.3 สุขศึกษา และพลศึกษา (ร้อยละ 89.2)

8.4 ภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 88.2)

9. สัดส่วนของผู้ที่มีส่วนร่วมของภาครัฐต่อภาคเอกชนควรเป็น 50 : 50 ในการให้เขตพื้นที่การศึกษา/สถานศึกษา จัดทำเนื้อหาสาระ และ อัตราเวลาเรียนส่วนของวิชา/กลุ่มวิชาตามข้อ 8 (ร้อยละ 80.9)

ข. ความคิดเห็นครูเกี่ยวกับการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้

ผลการสำรวจความคิดเห็นของครูกลุ่มตัวอย่างจากทั่วประเทศใน ภาพรวม จำนวน 25,214 คน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.1-98.8) เห็นด้วยกับวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายด้านพัฒนา บุคลากร การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการ ระบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบบการวัดและประเมินผล ตลอดจนหน่วยงานหรือผู้ที่สามารถให้คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่ครูผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพในทุกเรื่องดังต่อไปนี้ ซึ่งได้ วงเล็บค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยไว้ท้ายข้อความ (ดูในภาคผนวก ตารางที่ 4)

1. พัฒนาบุคลากรระดับกรม เขตพื้นที่ และสถานศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตร (ร้อยละ 98.3) และการนำหลักสูตรไปใช้ (ร้อยละ 97.9)

2. ปรับระบบการบริหาร การจัดการศึกษาของรัฐให้เข้มแข็ง โดยวิธีการดังต่อไปนี้ :

2.1 ทำงานแบบเครือข่ายซึ่งกันและกัน (ร้อยละ 95.0)

2.2 พัฒนารูปแบบการนิเทศใหม่ เพื่อให้เป็นเครื่องมือบริหารงานวิชาการ (ร้อยละ 94.6)

2.3 ใช้ระบบค่าใช้จ่ายต่อหน่วย (unit cost) ในการควบคุมงบประมาณ (ร้อยละ 87.0)

2.4 จัดให้มีการประเมินคุณภาพครูทุก 5 ปี (ร้อยละ 85.5)

2.5 ใช้ระบบ เอ อาร์ ซี (academic ranking classification) ในการกำหนดตำแหน่งครู (ร้อยละ 82.8)

2.6 จัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน (ร้อยละ 81.1)

2.7 ปรับองค์การบริหารให้มีสายการบังคับบัญชาให้สั้น
เพียงเหนือผู้อำนวยการ/อาจารย์ใหญ่ขึ้นไป 1 ชั้น เท่านั้น (ร้อยละ 80.1)

3. วิธีปรับการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่
กำหนด ดังต่อไปนี้

3.1 เป้าหมายของการเรียนรู้ทุกระดับและจุดมุ่งหมายของ
การเรียนการสอนทุกระดับ โดยเฉพาะการวัดและประเมินผลต้องมุ่งไปที่
พัฒนาผู้เรียนทั้งกาย ใจ ปัญญา และสังคม (ร้อยละ 98.6)

3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกระดับชั้น ต้องคำนึงถึง

3.2.1 การจัดให้มีสมดุลของความรู้ การฝึกหัด ฝึกฝน
และทบทวน (ร้อยละ 98.2)

3.2.2 ความแตกต่างของผู้เรียน (ร้อยละ 98.0)

3.2.3 การสร้างโอกาสและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย
ตลอดชีวิต (ร้อยละ 97.7)

3.3 การจัดระบบส่งเสริมการผลิตตำรา (ซึ่งรวมถึงการเขียน
และการแปลตำรา) ของภาครัฐ และเอกชน (ร้อยละ 94.7)

3.4 การสร้างและขยายเครือข่ายการเรียนรู้ทางสื่อ
เทคโนโลยีของชุมชนเมืองและชนบทให้เป็นระบบ เช่น ระบบคอมพิวเตอร์
ระบบคมนาคม สื่อสาร และระบบห้องสมุด เป็นต้น (ร้อยละ 98.4)

3.5 การจัดศูนย์การเรียนรู้ที่ให้บริการสื่อหลากหลายประเภท
สำหรับโรงเรียน (ร้อยละ 98.8) และให้บริการสำหรับชุมชน (ร้อยละ 95.1)

3.6 การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

3.6.1 จัดฝึกอบรมที่เป็นระบบเพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่
ครู (ร้อยละ 98.2)

3.6.2 สัมมนาวิชาการ (ร้อยละ 96.6)

3.6.3 จัดรายการทางการศึกษาเผยแพร่ทางสถานีวิทยุ
และโทรทัศน์ตลอดเวลา (ร้อยละ 92.7)

3.6.4 ตั้งชมรมหรือสมาคมวิชาชีพ (ร้อยละ 91.3)

3.6.5 ตั้งพิพิธภัณฑ์ทุกจังหวัด เช่น พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 91.1)

3.7 ครูต้องเป็นกลไกสำคัญในการริเริ่มให้มีนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการดังต่อไปนี้

3.7.1 ฝึกทดลองปฏิบัติจริง ฝึกการทำงานกลุ่มและการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (ร้อยละ 98.4)

3.7.2 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องที่ศึกษามาเพื่อเสริมความคิดและพินิจปัญหา (ร้อยละ 98.1)

3.7.3 แสวงหาแหล่งเรียนรู้และเครื่องมือการเรียนรู้จากสื่อประเภทต่าง ๆ (ร้อยละ 97.4)

3.7.4 ฝึกการวิเคราะห์แยกแยะ (ร้อยละ 97.4)

3.7.5 ฝึกการมองเห็นความสัมพันธ์ในภาพรวม (ร้อยละ 97.3)

3.8 ให้มีการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้จากการเรียนการสอนของครูที่สอดคล้องกับศักยภาพผู้เรียน (ร้อยละ 96.6)

3.9 ชุมชนร่วมกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ (ร้อยละ 92.9)

4. การปรับระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

4.1 มีศูนย์สื่อและเครื่องมือวัด ที่ให้บริการสื่อและเครื่องมือวัดที่หลากหลายและมีคุณภาพในการวัดให้ครบทั้งความรู้ ทักษะ ปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม (ร้อยละ 98.0)

4.2 ปรับปรุงวิธีการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาจากการวัดความจำมาเป็นการวัดจากด้านอื่น ได้แก่

4.2.1 ทักษะกระบวนการเรียนรู้ (ร้อยละ 97.3)

4.2.2 สถานการณ์จริง (ร้อยละ 97.1)

4.2.3 ความคิด (ร้อยละ 95.0)

4.3 สถานศึกษา/เขตพื้นที่การศึกษามีเกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม เข้าใจตรงกันทั้งผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชน (ร้อยละ 97.0)

4.4 ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสอบวัดความรู้ และความสามารถพื้นฐานให้ผู้เรียนใช้ได้ตลอด (ร้อยละ 96.7)

4.5 ปรับระบบการประเมินความรู้และประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อเทียบโอนเป็นความรู้ (ร้อยละ 91.8)

4.6 จัดให้มีระบบการเทียบโอนความรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของการจัดการศึกษา (ร้อยละ 91.7)

4.7 ชุมชนร่วมพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและพัฒนาคุณภาพ โรงเรียน ตลอดจนควบคุมคุณภาพโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (ร้อยละ 88.9)

4.8 ชุมชนร่วมกับสถานศึกษาพัฒนาวิธีการวัด และเครื่องมือ วัดที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เรียนทุกประเภท (ร้อยละ 86.3)

5. หน่วยงานหรือผู้ที่จะสามารถให้คำแนะนำและคำปรึกษา เกี่ยวกับการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแก่ ครูผู้สอน ได้แก่

5.1 กรมวิชาการ (ร้อยละ 95.6)

5.2 เพื่อนครูทั้งในและต่างสถานศึกษา (ร้อยละ 95.3)

5.3 หน่วยงาน/สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ และวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นต้น (ร้อยละ 94.4)

5.4 กลุ่มโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา และคณะผู้บริหาร ของสถานศึกษา (ร้อยละ 94.3)

5.5 ดันสังกัดระดับกรม (ร้อยละ 93.7)

5.6 หน่วยงานการศึกษาของรัฐในเขตพื้นที่การศึกษา เช่น หน่วยงาน-ศึกษานิเทศก์ และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ เป็นต้น (ร้อยละ 92.6)

5.7 บุคคลและนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จในเขตพื้นที่การศึกษา (ร้อยละ 92.3)

5.8 หน่วยงานภาคเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา องค์การชุมชน (ร้อยละ 91.0)

สรุปผลการสำรวจ

การสำรวจความคิดเห็นครูเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นครูต่อสาระของหลักสูตรและการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยอย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เทศบาล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมสามัญศึกษา และกรมอาชีวศึกษา จำนวน 10,261 คน 10,082 คน และ 4,871 คน ตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 25,214 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น และสุ่มอย่างง่ายจากครูผู้สอนในระดับดังกล่าวทั่วประเทศ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสำรวจชนิดปลายปิด การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยความร่วมมือจากคณะผู้วิจัยจังหวัดร่วมกับกรมวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายจังหวัด รวม 39 จังหวัด และวิเคราะห์ภาพรวมทั่วประเทศ รายงานฉบับนี้นำเสนอเฉพาะภาพรวมทั่วประเทศ ซึ่งกรมวิชาการวิเคราะห์ภาพรวมและสรุปผลการสำรวจได้ว่า ครูกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.1-98.8) มีความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้จัดทำหลักสูตร ระยะเวลาในการจบหลักสูตรและวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างได้ผล ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ หลักสูตรแกนกลาง ซึ่งประกอบด้วย 8 กลุ่มวิชา และหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมสาระที่เหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่นใน 4 กลุ่มวิชา ดังแผนภาพ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลาง

ประกอบด้วย 8 กลุ่มวิชา

- ภาษาไทย
- คณิตศาสตร์
- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ภาษาอังกฤษ
- สังคมศึกษา
- สุขศึกษาและพลศึกษา
- ศิลปะ (รวมนาฏศิลป์ ดนตรี) และ
จริยศึกษา
- การงานและอาชีพ

หลักสูตรท้องถิ่น

เพิ่มเติมสาระใน 4 กลุ่มวิชา

- ภาษาอังกฤษ
- สุขศึกษาและพลศึกษา
- ศิลปะ (รวมนาฏศิลป์ ดนตรี)
และจริยศึกษา
- การงานและอาชีพ

2. ผู้จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 หลักสูตรแกนกลาง ส่วนกลางเป็นผู้จัดทำเนื้อหาสาระที่จำเป็นต้องเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ของ 8 กลุ่มวิชาในหลักสูตรแกนกลาง และจัดทำเนื้อหาสาระของกลุ่มวิชาที่มีเนื้อหาสาระที่ยืดหยุ่นน้อยใน 4 กลุ่มวิชา ได้แก่

- คณิตศาสตร์
- ภาษาไทย
- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- สังคมศึกษา

2.2 หลักสูตรท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนร่วมของภาครัฐต่อภาคเอกชนในสัดส่วนเท่ากันคือ 50 ต่อ 50 ควรเป็นผู้เพิ่มเติมสาระหลักสูตรที่จำเป็นต้องเรียนรู้และมาตรฐาน

การเรียนรู้ที่ส่วนกลางทำได้ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่นใน 4 กลุ่มวิชา ได้แก่

- การงานและอาชีพ
- ศิลปะ (รวมนาฏศิลป์ ดนตรี) และจริยศึกษา
- สุขศึกษาและพลศึกษา
- ภาษาอังกฤษ

3. ระยะเวลาการจบหลักสูตร หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ โดยผู้เรียนอาจใช้เวลาในการเรียนจนจบหลักสูตรมากกว่า หรือน้อยกว่า 12 ปีก็ได้ ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน

4. การทดลองใช้หลักสูตร ควรมีการทดลองใช้หลักสูตรก่อนประกาศใช้หลักสูตรจริง 1 ปี

5. การนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนมีความเห็นว่าวิธีการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย ควรมีการดำเนินการพัฒนาบุคลากร ปรับระบบการบริหารงาน ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ปรับระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และมีผู้ให้คำปรึกษาในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

5.1 พัฒนาบุคลากรทุกระดับ ตั้งแต่ระดับกรม ระดับเขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการพัฒนา และนำหลักสูตรไปใช้

5.2 ปรับระบบบริหารการจัดการศึกษาให้เข้มแข็ง โดยเสนอแนะ 5 ลำดับแรกคือ

5.2.1 ทำงานแบบเครือข่าย

5.2.2 ใช้รูปแบบการนิเทศเป็นเครื่องมือในการบริหารงานวิชาการ

5.2.3 ใช้ระบบค่าใช้จ่ายต่อหน่วย (unit cost) ในการควบคุมงบประมาณ

5.2.4 จัดให้มีการประเมินคุณภาพครูทุก 5 ปี

5.2.5 ใช้ระบบเอ อาร์ ซี (academic ranking classification) ในการกำหนดตำแหน่ง

5.3 ปรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยเสนอแนะวิธีดำเนินการ 5 ลำดับแรก คือ

5.3.1 เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ทุกระดับ ควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งกาย ใจ ปัญญา และสังคม

5.3.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกระดับชั้น ต้องคำนึงถึง 3 สิ่ง คือ

- ความสมดุลของความรู้ การฝึกหัด ฝึกฝน และ ทบทวน

- ความแตกต่างของผู้เรียน

- โอกาสและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายตลอดชีวิต

5.3.3 จัดระบบส่งเสริมการผลิตตำราของภาครัฐและเอกชน

5.3.4 สร้างและขยายเครือข่ายการเรียนรู้ทางสื่อเทคโนโลยีของชุมชนในเมืองและชนบทให้เป็นระบบ เช่น ระบบห้องสมุด ระบบสื่อสาร ระบบคมนาคม และระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

5.3.5 จัดศูนย์การเรียนรู้ที่ให้บริการสื่อหลากหลายประเภทสำหรับโรงเรียนและชุมชน

5.4 ปรับระบบการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ โดยเสนอแนะวิธีการปรับไว้ 5 ลำดับแรก คือ

5.4.1 จัดศูนย์สื่อและให้บริการเครื่องมือวัดที่หลากหลาย และมีคุณภาพในการวัดให้ครบทั้งด้านความรู้ ปัญญา ทักษะ และคุณธรรม จริยธรรม

5.4.2 ปรับปรุงวิธีการวัด จากการวัดความจำ เป็นการวัดกระบวนการเรียนรู้ วัดความคิด และวัดจากสถานการณ์จริง

5.4.3 สถานศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษามีเกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ให้เข้าใจตรงกันทั้งผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชน

5.4.4 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้ผู้เรียนสอบวัดความรู้
และความสามารถพื้นฐานได้ตลอดเวลา

5.4.5 ปรับระบบการประเมินความรู้ และประสิทธิภาพ
ในการทำงาน เพื่อเทียบโอนเป็นความรู้

5.5 หน่วยงานหรือผู้ที่สามารถให้คำแนะนำ และปรึกษาเกี่ยว
กับการนำหลักสูตรไปใช้แก่ครูผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความคิด
เห็นของครู 5 ลำดับแรก ดังนี้

5.5.1 กรมวิชาการ

5.5.2 เพื่อนครู

5.5.3 หน่วยงานหรือสถานศึกษาอุดมศึกษาในเขตพื้นที่
การศึกษา

5.5.4 กลุ่มโรงเรียน และคณะผู้บริหารของสถานศึกษา

5.5.5 ต้นสังกัดระดับกรม

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. ด้านสาระและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผลการสำรวจ พบว่า
ครูกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศจำนวนร้อยละ 90-98 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
25,214 คน เห็นด้วยกับการพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดทำเป็นหลักสูตร
แกนกลาง และหลักสูตรท้องถิ่น โดยให้สัดส่วนความเหมาะสมของหลักสูตร
แกนกลางต่อหลักสูตรท้องถิ่น ให้เป็นไปตามธรรมชาติของวิชา และให้หลักสูตร
แกนกลางประกอบด้วย 8 กลุ่มวิชา/วิชา ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา สุขศึกษาและ
พลศึกษา ศิลปะและจริยศึกษา และการทำงานและอาชีพ ส่วนผู้รับผิดชอบ
การจัดทำหลักสูตรนั้นครูผู้สอนเห็นว่า ส่วนกลางควรเป็นผู้กำหนดมาตรฐาน
การเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มวิชา/วิชาและเป็นผู้จัดทำเนื้อหาสาระเฉพาะ 4 กลุ่ม
วิชา/วิชา ซึ่งมีความยืดหยุ่นน้อย ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศึกษาส่วนอีก 4 กลุ่มวิชาที่เหลือ

ได้แก่ ศิลปะและจริยศึกษา สุขศึกษา ภาษาอังกฤษ และการทำงานและอาชีพ นั้นให้ส่วนกลางจัดทำสาระที่จำเป็นต้องเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้เขตพื้นที่ การศึกษาเป็นผู้เติมเต็ม

จากการศึกษาสรุปว่า กลุ่มวิชาที่กำหนดให้ผู้เรียนในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานทั้ง 8 กลุ่มวิชาตามหลักสูตรแกนกลางกำหนดนั้นเหมาะสมแล้ว เนื่องจากการมุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตของผู้เรียนในอนาคต 7 ด้าน คือ

- 1) การสื่อสาร (communication)
- 2) การคิดวิเคราะห์ และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (critical and creative thinking)
- 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (independent learning)
- 4) การคิดคำนวณ (numeracy)
- 5) ทักษะและค่านิยมทั้งส่วนตนและส่วนรวม (personal and social values and skills)
- 6) การใช้เทคโนโลยี (technology literacy)
- 7) การทำงานและอาชีพ (work and career)

ทักษะการดำรงชีวิตของผู้เรียนทั้ง 7 ด้านข้างต้น มีความสอดคล้อง กับการพัฒนาหลักสูตรของประเทศแคนาดาซึ่งได้กำหนดว่าทักษะการดำรง ชีวิตที่สำคัญและจำเป็นและถือเป็นทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องมี ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 6 ด้าน (Regina, 1998) ได้แก่ การสื่อสาร การคิด วิเคราะห์และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การคิดคำนวณ ทักษะและค่านิยมทั้งส่วนตนและส่วนรวม และการใช้เทคโนโลยี โดย ประเทศแคนาดาได้กำหนดให้เรียนจำนวน 7 วิชา คือ ศิลปะศึกษา สุขศึกษา ศิลปภาษา คณิตศาสตร์ พลศึกษา วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษาสำหรับ นักเรียนเกรด 1-9 เพื่อให้บรรลุทักษะพื้นฐานข้างต้น 6 ด้าน

2. การทดลองใช้หลักสูตร ผลการสำรวจพบว่า ครูกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 93.6 ต้องการให้มีการทดลองใช้หลักสูตรก่อนใช้จริง อย่างน้อย 1 ปี

นับว่าเป็นวิธีการที่ดีในการเตรียมการใช้หลักสูตร และมีความสอดคล้องกับการดำเนินการประกาศใช้หลักสูตรในบางประเทศ เช่น การปฏิรูปการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น มีการประกาศใช้หลักสูตรล่วงหน้าก่อนใช้จริงถึง 3 ปี เพื่อเปิดโอกาสให้มีการเตรียมการสำหรับโรงเรียนและเขตพื้นที่

3. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ผลการสำรวจพบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 80.1-98.8 มีความเห็นด้วยกับให้มีการพัฒนาบุคลากร การปรับระบบการบริหารการจัดการศึกษาให้เข้มแข็ง การปรับระบบการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ และการมีผู้ให้คำปรึกษาในการดำเนินงาน ทั้ง 5 ประเด็นหลักข้างต้น พบว่าการกระบวนการดังกล่าวบุคคลที่สำคัญที่สุดที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ คือ ครูผู้สอน กลุ่มเพื่อนครู (Colleagues) และผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่บ่งชี้ความสำเร็จของการนำหลักสูตรไปใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจตคติและความรู้สึกรับผิดชอบต่อกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดแรงสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของครู การให้การอบรมครูประจำการ การให้แหล่งข้อมูลข่าวสารแก่ครู และการนิเทศครูเป็นรายบุคคล ฯลฯ และการจัดกิจกรรมดังกล่าว ยิ่งมีมากเท่าใดก็ยิ่งส่งผลต่อการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลดีได้มากขึ้นเพียงนั้น (Ian W. Gixbsow, 1992) ดังนั้นกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ จะต้องให้ความสำคัญที่การให้ครูผู้สอนและผู้บริหารมีความรู้ และเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร ให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อการพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตรเป็นลำดับแรก ในขณะเดียวกันต้องให้ครูมีกระบวนการทำงานที่ไม่โดดเดี่ยว มีทีมงานร่วมคิดร่วมทำ มีผู้คอยให้การดูแลปรึกษาอย่างใกล้ชิดทั้งจากภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนสำหรับปัจจัยภายนอกโรงเรียนที่เป็นตัวแปรสำคัญที่ควรส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งเช่นกัน คือ การสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และเป็นการตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอีกทางหนึ่ง

บรรณานุกรม

- กลักรไทย ธนาการ. **ยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ : สูความก้าวหน้าและมั่นคงของชาติในทศวรรษหน้า**. โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด กรุงเทพมหานคร, 2538.
- ปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อการพัฒนาตน, ศูนย์. **ยุทธศาสตร์การนำแผนสู่การปฏิบัติ** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เอกสารอัดสำเนา : 2541.
- ปลัดกระทรวง สำนักงาน. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** กระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร 2542.
- รุ่ง แก้วแดง. **ปฏิวัติการศึกษาไทย** สำนักพิมพ์มติชน กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ 6, 2542.
- สมศักดิ์ สินธุเวชชัย. **วารสารกรมวิชาการ “การนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้”** โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร 2542.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. **รายงานการวิจัยเอกสาร ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู** ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิทีชีคอมมิวนิเคชั่น (เอกสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ) กรุงเทพมหานคร 2542.
- วิชัย ตันศิริ. **โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต : แนวคิดและบทวิเคราะห์** สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 2539.
- วิชาการ กรม. **ร่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน** กระทรวงศึกษาธิการ เอกสารอัดสำเนา, 2542.
- Monique begin and Staff. **For the Love of Learning Report of the Royal Commission on Learning. A Short Version**, Ontario Royal Commission on Learning for the Love of

Learning, Queens Printer for Ontario, Toronto, Canada,
1994.

Sing, Raja Roy. **Education for the Twenty-first Century Asia-Pacific Perspectives.** UNESCO, Bangkok Thailand,
1991.

<http://www.ssta.sk.ca>

<http://www.swin.edu.au>

ภาคผนวก

ตารางที่ 1 รายชื่อคณะผู้วิจัยจังหวัดในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษานับพื้นฐาน

จังหวัด	สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ		สำนักงานสามัญศึกษา		วิทยาลัยเทคนิค/อาชีวศึกษา/ศูนย์อบรม	
	ชื่อ	สถานศึกษา	ชื่อ	สถานศึกษา	ชื่อ	สถานศึกษา
1. นครปฐม	นางผดุงจิตตะเนติ ศิริโพธิ์	ร.ร.อนุบาลนครปฐม	นางพรรณ อัมพรรุ่ง	ร.ร.ราชินีบูรณะ	นางนิมิตต์พร สังพรประเสริฐ	วิทยาลัยอาชีวศึกษา นครปฐม
2. ปทุมธานี	นางสาวดวงมณี นริบดินท์พานิช	ร.ร.อนุบาลปทุมธานี	นางสาวสาวิตรี ศิริสุวรรณรัตน์	ร.ร.คนเรายิ่งรักยิ่งผูกพัน	นายเจษฎาพร สุทธิเมธี	ศูนย์ฝึกอบรมปศุสัตว์กรมการเกษตร
3. สมุทรสาคร	นางสาวปณิธิย์ รุ่งโรจน์เสถียร	ร.ร.อนุบาลสมุทรสาคร	นางเบญจ ศุภเสียง	ร.ร.สมุทรสาครบูรณะ	นายสุชาติ พันธ์พิทักษ์กุล	วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสาคร
4. อยุธยา	นางสมพร รักธรรม	ร.ร.อนุบาลอยุธยา	นางสาวธนาภา พงษ์บุญอยู่	ร.ร.เดชะปัตตนยานุกูล	นางสาวอริยดี จันทวณิช	วิทยาลัยอาชีวศึกษา อยุธยา
5. นนทบุรี	นางสุนิสา พงษ์บุณยเกียรติ	ร.ร.อนุบาลนนทบุรี	นางสาวสุจิตต์ เกษสิทธิ์	ร.ร.นเรศวร	นายประเวศ เจริญนิธิตา	วิทยาลัยเทคนิคนนทบุรี
6. สงขลา	นางศิริกัญญา จิตติธะมาน	ร.ร.อนุบาลสงขลา	นายธีระวุฒิ คำภักซ์	ร.ร.มหาสารคาม	นางนิมิตา ปริญญ์ไพบูลย์	วิทยาลัยเทคนิคสงขลาใหญ่
7. พัทลุง	นายวิรัตน์ เต็มมี	ร.ร.อนุบาลพัทลุง	นางสาวกาญจนาภรณ์ สุวิทยะวัฒน์	ร.ร.พัทลุง	นางสัจจุรัตน์ สุภาพรณันท์	วิทยาลัยเทคนิคพัทลุง
8. นครศรีธรรมราช	นายณรงค์ เทพสิงห์	ร.ร.อนุบาลนครศรีธรรมราช	นายปวีณา ลาภาคี	ร.ร.เมืองนครศรีธรรมราช	นางนิมิตพร กิจบุญย	วิทยาลัยเทคนิคนครศรีธรรมราช
9. อุบล	นายสิทธิชัย สุวิศาลกุล	ร.ร.อนุบาลอุบล	นางสาววรรณภา เพ็งฟู	ร.ร.อุบลวิทยาลัย	นางสมพร หงษ์นยา	วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบล
10. ศรีสะเกษ	นางสาวปิยะ จ้างา	ร.ร.วัดคันนาศรี	นายอภินันท์ วิเศษชัยศรี	ร.ร.นันท	นายสุพจน์ กุศลกิจโยธินันท์	วิทยาลัยเทคนิคศรี
11. ประจวบ	นางสมพร บิดี	ร.ร.อนุบาลประจวบ	นายอัฒิต วิเศษชัยศรี	ร.ร.เมืองกระบี่	นางสาวสุนทรี ฤทธิธรรมกร	วิทยาลัยเทคนิคกระบี่
12. ประจวบคีรีขันธ์	นางอัมภา พันธ์ประพันธ์	ร.ร.อนุบาลประจวบคีรีขันธ์	นางสาวสิริพุด บุญทวี	ร.ร.ประจวบวิทยาลัย	นายพรชัย ละศรีสุวรรณ	วิทยาลัยเทคนิคประจวบคีรีขันธ์
13. สุพรรณบุรี	นายอัมพร อธิราชชัยกุล	ร.ร.อนุบาลสุพรรณบุรี	นายศุภพัทธ์ บุชา	ร.ร.พระสุเมธศึกษา	นางวิภาณุ ชุติลาบุญ	วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี
14. สมุทรสงคราม	นางนิภา จุลนโธ	ร.ร.อนุบาลสมุทรสงคราม	นางสาววันา ไกล	ร.ร.ถาวรอนุ	นายอรรถพร มาพันธ์	วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม
15. หนองบัว	นายอุดม บุญพหล	ร.ร.อนุบาลหนองบัว	นายต้นทอง อิ่มมาก	ร.ร.โคกทะเลน้อย	นางสุภาพ วรรณงค์	วิทยาลัยอาชีวศึกษาหนองบัว
16. ยโสธร	นางพยอม พงษ์สิทธิ์	ร.ร.อนุบาลยโสธร	นางแสงประภาศรี ตั้งธรรมสุข	ร.ร.รัตนเทพวิทยาคม	นายสุทธิพงษ์ จิตติยานนท์	วิทยาลัยเทคนิคยโสธร
17. สิงห์บุรี	นางสาวรุ่งนภา ตระกูลแก้ว	ร.ร.อนุบาลสิงห์บุรี	นางสาววรรณศรี หาระคุณ	ร.ร.สิงห์บุรี	นายชาวิรัตน์ เจริญกุล	วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี
18. สุโขทัย	นางวรรณนิภา ใจศิริวัฒน์	ร.ร.อนุบาลสุโขทัย	นางอุบลรัตน์ วงศ์ณี	ร.ร.สุโขทัยวิทยาคม	นางสาวประพร สีขาว	วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย
19. เพชรบูรณ์	นางวรรณภา นันททวี	ร.ร.อนุบาลเพชรบูรณ์	ว.ที่ ๑.สุวรรณ ศิริวัฒน์	ร.ร.วิทยานุสรณ์	นางสาวอุภากร ศักดิ์เทพ	วิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

จังหวัด	สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ		สำนักงานสามัญศึกษา		วิทยาลัยเทคนิค/อาชีวศึกษา/ศูนย์อบรม	
	ชื่อ	สถานศึกษา	ชื่อ	สถานศึกษา	ชื่อ	สถานศึกษา
20. พิจิตร	นางอุ้ม ใจดี	ร.ร.อนุบาลพิจิตร	นางวีไล ป่าแดง	ร.ร.วังงิ้วรัฐบุรุษ	นางอมรัตน์ ฉายศรี	วิทยาลัยเทคนิคพิจิตร
21. กำแพงเพชร	นายสุเมธ อ่อนละออง	ร.ร.อนุบาลกำแพงเพชร	นางสาวยุริยรัตน์ นิตวิทย์นามนท์	ร.ร.กำแพงเพชรพิทยาคม	นายชัย อินทะสี	วิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร
22. เชียงราย	นางสาวทิพย์รัตน์ สมแสง	ร.ร.อนุบาลเชียงราย	นางทิพย์ทิศา พันธ์พิณกุล	ร.ร.ดำรงราษฎร์สงเคราะห์	นางสมลักษณ์ ณ. เขื่อนขันธ์	วิทยาลัยวิชาศึกษาเชิงนโยบาย
23. ลำปาง	นางสาววิเชียร พงษ์ศรี	ร.ร.อนุบาลลำปาง	นางสาวจริมา สุวรรณจักร	ร.ร.บุญวาทย์วิทยาลัย	นายประสิทธิ์ วงศ์แสน	วิทยาลัยเทคนิคลำปาง
24. แม่ฮ่องสอน	นางสาวปัทมา ภู่อธิ	ร.ร.อนุบาลแม่ฮ่องสอน	นายเอก สันติเจริญ	ร.ร.พิริยาลัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน	นายเกียรติกร สยามกิจ	วิทยาลัยเทคนิคแม่ฮ่องสอน
25. น่าน	นางละม้าย ไชยสิทธิ์	ร.ร.ราชานุบาลน่าน	นางสาวจิรพร พลสม	ร.ร.สหัสขันธ์	นายอนุชิต ชื่นจันทร์	วิทยาลัยเทคนิคน่าน
26. สกลนคร	นายอนุภาพ บุญชัย	ร.ร.อนุบาลสกลนคร	นางสุนทราพร บุญธรรม	ร.ร.สกลนครพัฒนศึกษา	นายวัฒนา ศรีวงษ์	วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร
27. นครพนม	วชิรพันธ์พิพัทธ์ พิลพัทธ์	ร.ร.อนุบาลนครพนม	นายสุริย มุลมณี	ร.ร.บุญนาควิทยาลัย	นายสมภาร ศรีวงษ์	วิทยาลัยวิชาศึกษาเชิงนโยบาย
28. นครราชสีมา	นางสมศักดิ์ พรมภา	ร.ร.อนุบาลนครราชสีมา	นายสมพงษ์ ภาณุไธ	ร.ร.หนองบัวพิทยาคาร	นางสาวพินิต ท้อมแก้ว	วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู
29. อุบลราชธานี	นางสาวกนกพร เลี้ยวรัตน์	ร.ร.อนุบาลอุบลราชธานี	นายสุเมธ ภาณุไธ	ร.ร.นครราชสีมา	วชิรพันธ์พิพัทธ์ ธรรม	วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี
30. มหาสารคาม	นางอุไรวรรณ อ่อนเย็น	ร.ร.อนุบาลมหาสารคาม	นายวิรัชชัย แสงระยา	ร.ร.สกลนครพัฒนศึกษา	นางอัญชลีรัตน์ พงษ์จันทร์	วิทยาลัยวิชาศึกษาเชิงนโยบาย
31. นครพนม	นางนงนุช อ่อนเย็น	ร.ร.อนุบาลนครพนม	นายสุเมธ ภาณุไธ	ร.ร.ปทุมธานี	นายอนันต์ พงษ์สิงห์	วิทยาลัยเทคนิคนครพนม
32. อำนาจเจริญ	นายสมชาย ศรีโคตร	ร.ร.อนุบาลอำนาจเจริญ	นายสมชัย จรรยาไพฑูริ	ร.ร.อำนาจเจริญ	นายประจักษ์ พงษ์ศรี	วิทยาลัยเทคนิคอำนาจเจริญ
33. นครราชสีมา	นางสาวจุฑามาศ ขุนเมืองมิก	ร.ร.อนุบาลนครราชสีมา	นายพิชิต ขาวชัย	ร.ร.สุธรรมพิทักษ์	นายวิทย์ ศรีสุพรรณ	วิทยาลัยเทคนิคอำนาจเจริญ
34. ชัยภูมิ	นางสมิทธิ์ ศรีบุญชัย	ร.ร.อนุบาลชัยภูมิ	นายสมชัย ขาวชัย	ร.ร.เมืองพยุหะ	นายเกษม วนบวร	วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ
35. จันทบุรี	นายอภิเดช จันทะ	ร.ร.อนุบาลจันทบุรี	นางกัญญา ขาวชัย	ร.ร.น่าน	นายเชาว์ สุรินทร์	วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี
36. ตาก	นางสาววิภา คุ้มทรัพย์	ร.ร.อนุบาลตาก	นางกรรณิกา สุภาภา	ร.ร.ตรัง	นายอรรถ คุ้มทรัพย์	วิทยาลัยเทคนิคตรัง
37. นครนายก	นางศิริกุล ชื่นศรี	ร.ร.อนุบาลนครนายก	นางสาวกาญจนา นวลจันทร์	ร.ร.นครราชสีมา	นายสมเดช วงษ์วิชา	วิทยาลัยเทคนิคนครนายก
38. สระแก้ว	นางวรรณพร พงษ์บุญดี	ร.ร.อนุบาลสระแก้ว	นางสาวทิพย์รัตน์ เสงี่ยมกุล	ร.ร.สระแก้ว	นายประวิทย์ ปุณนิษฐ์	วิทยาลัยเทคนิคสระแก้ว

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทของข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
- หญิง	16,989	67.4
- ชาย	8,225	32.6
2. อายุ		
- ต่ำกว่า 20 ปี	—	—
- 21-30 ปี	3,868	15.3
- 31-40 ปี	7,015	27.8
- 41-50 ปี	11,159	44.3
- 51-60 ปี	3,172	12.6
3. ระดับการศึกษา		
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	1,842	7.3
- ปริญญาตรี	21,902	86.9
- สูงกว่าปริญญาตรี	1,470	5.8
4. ประสบการณ์การสอน		
- ต่ำกว่า 5 ปี	3,384	13.4
- 5-10 ปี	3,719	14.7
- 11-25 ปี	12,829	50.9
- 25 ปีขึ้นไป	5,282	20.9
5. ระดับชั้นที่สอนมากที่สุด		
- ประถมศึกษา	10,261	40.7
- มัธยมศึกษา	10,082	40.0
- ประถมศึกษา (ปวช.)	4,871	19.3
6. ที่ตั้งโรงเรียน		
- อำเภอเมือง	14,386	57.06
- ครูประถม	5,381	21.34
- ครูมัธยม	5,005	19.85
- ครู ปวช.	4,000	15.86
- อำเภออื่นๆ	10,828	42.94
- ครูประถม	4,880	19.35
- ครูมัธยม	5,077	20.14
- ครู ปวช.	871	3.45

ตารางที่ 3 (ต่อ)

[illegible]

[illegible]

ตารางที่ 4 (ต่อ)

[illegible]

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ สินค้า/วัสดุ/ครุภัณฑ์ ตามบัญชี	สรุปยอดบัญชี				สรุปยอดสต็อก				สรุปยอด				รวม	มูลค่า (บาท)
	ต้นปี		สิ้นปี		ต้นปี		สิ้นปี		ต้นปี		สิ้นปี			
	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า		
1. วัสดุสำนักงาน	5,000	100.00	4,500	90.00	5,000	100.00	4,500	90.00	5,000	100.00	4,500	90.00	5,000	100.00
2. วัสดุช่าง	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00
3. วัสดุทางการแพทย์	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00
4. วัสดุการเกษตร	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00
5. วัสดุการก่อสร้าง	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00
6. วัสดุการขนส่ง	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00
7. วัสดุการสื่อสาร	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00
8. วัสดุการบันเทิง	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00
9. วัสดุการกีฬา	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00
10. วัสดุการอื่น	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00	100	20.00
รวม	5,300	106.00	4,800	92.00	5,300	106.00	4,800	92.00	5,300	106.00	4,800	92.00	5,300	106.00

ตารางที่ 4 (ต่อ)

[illegible]

ตารางที่ 4 (ต่อ)

วิธีการ ศึกษา/ได้ผลสำเร็จ ตามเป้าหมาย	สรุปผลศึกษา				สรุปผลศึกษา				สรุปผล				ภาพรวม (N = 25,214)
	ไม่สนใจ ตัวแปร	ไม่สนใจ ตัวแปร	ไม่สนใจ ตัวแปร	รวม	ไม่สนใจ ตัวแปร	ไม่สนใจ ตัวแปร	ไม่สนใจ ตัวแปร	รวม	ไม่สนใจ ตัวแปร	ไม่สนใจ ตัวแปร	ไม่สนใจ ตัวแปร	รวม	
1) พบว่า... (รายละเอียด)	131.0	12.37	145.37	125.1	144.1	12.37	145.37	125.1	144.1	12.37	145.37	125.1	131.0
2) พบว่า... (รายละเอียด)	9.1	8.4	94.2	5.3	24.8	4.2	94.2	4.2	94.2	4.2	94.2	4.2	9.1
3) พบว่า... (รายละเอียด)	131.0	12.37	145.37	125.1	144.1	12.37	145.37	125.1	144.1	12.37	145.37	125.1	131.0
4) พบว่า... (รายละเอียด)	9.1	8.4	94.2	5.3	24.8	4.2	94.2	4.2	94.2	4.2	94.2	4.2	9.1
5) พบว่า... (รายละเอียด)	131.0	12.37	145.37	125.1	144.1	12.37	145.37	125.1	144.1	12.37	145.37	125.1	131.0
6) พบว่า... (รายละเอียด)	9.1	8.4	94.2	5.3	24.8	4.2	94.2	4.2	94.2	4.2	94.2	4.2	9.1
7) พบว่า... (รายละเอียด)	131.0	12.37	145.37	125.1	144.1	12.37	145.37	125.1	144.1	12.37	145.37	125.1	131.0
8) พบว่า... (รายละเอียด)	9.1	8.4	94.2	5.3	24.8	4.2	94.2	4.2	94.2	4.2	94.2	4.2	9.1
9) พบว่า... (รายละเอียด)	131.0	12.37	145.37	125.1	144.1	12.37	145.37	125.1	144.1	12.37	145.37	125.1	131.0
10) พบว่า... (รายละเอียด)	9.1	8.4	94.2	5.3	24.8	4.2	94.2	4.2	94.2	4.2	94.2	4.2	9.1

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

อธิบดีกรมวิชาการ

รองอธิบดีกรมวิชาการ (นางอารีรัตน์ วัฒนสิน)

ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางชลลดา จิตติวัฒนพงศ์

นางอุทัยวรรณ เฉลิมชัย

นางสาวนงศิริ ไชติรัตน์

นางสาวอังคณา ผิวเกลี้ยง

นางสาวสุภาพร พรหมนิยม

ผู้เก็บข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยจังหวัด 38 คณะ
2. คณะผู้เก็บข้อมูลในกรุงเทพมหานคร
 - 2.1 นางชลลดา จิตติวัฒนพงศ์
 - 2.2 นางอุทัยวรรณ เฉลิมชัย
 - 2.3 นางสาวนงศิริ ไชติรัตน์
 - 2.4 นางสาวอังคณา ผิวเกลี้ยง
 - 2.5 นางสาวสุภาพร พรหมนิยม

ผู้วิเคราะห์ข้อมูลภาพรวม

นางชลลดา จิตติวัฒนพงศ์

นางสาวจุฑามาส เลกาภาณูจน์

ผู้เขียนรายงาน

นางชลลดา จิตติวัฒนพงศ์

ผู้ตรวจรายงาน

นางสาวอรุณศรี อนันตรศิริชัย

ผู้พิมพ์รายงาน

นางสาวจุฑามาส เล็กากาญจน์

ผู้ออกแบบปก

นายพิเศษ โพพิศ

